

1

DE LEERLING ALS EXPERT

- **Empowerment**
- Onderzoek
- Internationalisering
- Burgerschap
- Scaffolding, ook voor ons!

2

DE LEERLING IN DE METHODE

1.7

64	theātrum	theātri	het theater	
65	mulier	mulier-is, v.	de vrouw	
66	uxor	uxōr-is, v.	de echtgenote	
67	cōgitāre	cōgitō	(na)denken	
68	dare	dō	geven	
69	narrāre	narrō	vertellen	
70	propereāre	propereō	zich haasten	
71	rogāre	rogō	vragen	Fr. l'interrogation
72	spectāre	spectō	(be)kijken; op het oog hebben	Ndl.
73	stāre	stō	staan; blijven staan	
74	gaudēre	gaudeō	blij zijn	
75	habēre	habeō	hebben; beschouwen als	
76	respondēre	respondeō	antwoorden	Fr. répondre
77	sedere	sedeō	zitten	
78	videre	videō	zien	Ndl. video
79	aperire	aperiō	openen; onthullen	Ndl. het aperitif Hij onthult het geheim.
80	venire	veniō	komen	Fr. venir
81	esse	sum	zijn; bestaan	
82	cūr?	(bijwoord)	waarom?	
83	domum	(bijwoord)	naar huis	
84	ideō	(bijwoord)	daarom	
85	intereā	(bijwoord)	intussen	

Getal: substantieven op -es

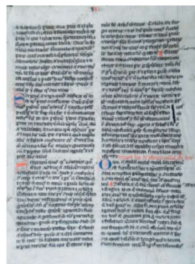
Niet alle substantieven die eindigen op -es zijn meervoud.

eques	ruiter; ridder	mv. equit-ēs
miles	soldaat	mv. milit-ēs

3

DE LEERLING IN DE METHODE

Via de kruistochten vonden de werken van Aristoteles, zowel de oorspronkelijke Griekse werken als de Arabische vertalingen en commentaren, opnieuw hun weg naar het Westen. In de tweede helft van de **12de eeuw** vertaalde Gerard van Cremona werken van Aristoteles uit het Syrisch en het Arabisch naar het Latijn. De herontdekking van Aristoteles' werk, verrijkt door de commentaren van Ibn Rushd, zorgde in Europa voor een sterke opleving van de wetenschap en de filosofie in de late Middeleeuwen. De Latijnse termen die in deze vertalingen werden gebruikt, speelden een grote rol in de ontwikkeling van wetenschappelijke en filosofische terminologie in West-Europa.

Bij het maken van deze Latijnse vertalingen speelde **Willem van Moerbeke** (1215-1286) een heel belangrijke rol. Van Moerbeke was een Vlaamse monnik die behoorde tot de orde van de Dominicanen. Hij was een van de weinigen die in de late Middeleeuwen zeer goed Grieks kende. Dit stelde hem in staat de werken van Aristoteles rechtstreeks uit het Grieks te vertalen, waardoor zijn vertalingen veel preciezer waren dan de vertalingen uit het Arabisch die tot dan toe in omloop waren. Het zijn dan ook deze vertalingen die Thomas van Aquino (1225-1274), een dominicaanse theoloog, gebruikte om de werken van Aristoteles te commentariseren en het christelijke geschiedgedeelte te verzoenen met de leer en de geschriften van Aristoteles.

Een folio uit het handschrift van Willem Van Moerbekes vertaling van de *Historia animalium*. © Pieter Beullens.

Dē partibus animalium, naar Aristoteles

In *De partibus animalium* beschrijft Aristoteles op systematische wijze de lichaamsdelen van de verschillende diersoorten. Het hoofdstuk over de long start hij met een korte herhaling van de functie van de long.

Pulmōnem igitur habet quoddam genus animalium propterea quod campestre est. Necessarium enim est fieri calido refrigerationem, hac autem sanguinem habentia animalia indigent a foris: calidiora enim sunt. Quae autem non habentia sanguinem et complantato spiritum possunt refrigerare. Necessarium autem est refrigerari a foris: aut aqua aut aere. Propter quod piscium quidem nullus habet pulmōnem, sed pro hoc branchias, sicut dictum est in libris de respiratione: aqua enim faciunt refrigerationem; respirantia autem aere, quemadmodum omnia respirantia habent pulmōnem. Respirant autem pedantia omnia, quaedam autem et aquatilia, puta balena et delfis et exsufflantia cetera omnia. Multa enim animalia epamfoterizant: et quaedam pedantia et aërem suscipientia propter corporis complexionem in aqua morantur plurimum tempore, et quaedam aquatilia participant tantum campestris naturae ut in respiratione sit finis vivendi.

naar Aristoteles *De partibus animalium* 3,6 (668b31)

- 1 pulmo: long – propterea: daarom – campestris: op het land levend
- 2 calido: van de warmte – refrigeratio: afkoeling
- 3 indigere + abl.: missen – a foris: van buitenaf – calidus: warm
- 4 complantatus: aangeboven – spiritus: adem
- 5 aer: lucht – piscis: vis
- 6 branchiae: kieuwen – respiratio: ademhaling
- 7 quemadmodum (bijv.): zoals
- 8 pedantia: landdieren – aquatilia: waterdieren – puta: zoals, letterlijk: denk aan – balena: walvis – delfis: dolfin
- 9 exsufflare: spuiten – cetera: walvisachtigen (overzanderlijk enz.) – epamfoterizant: van het Grieks ἐπαμφοτερίζω = dubbel spel spelen
- 10 complexio: fysieke toestand – morari: verblijven
- 11 participare + gen.: deel hebben aan – finis vivendi: levensvoorwaarde

4